

VOORWOORD

De afgelopen wintermaanden heeft het regionaal landschap de Voorkempen niet stilgezeten. Samen met een hele reeks gemotiveerde verenigingen en gemeenten zijn diverse activiteiten de revue gepasseerd. Een koude maar zeer leerrijke bomenwandeling in het arboretum van Kalmthout, verder bouwen aan het trage wegennetwerk en niet te vergeten de prijsuitreiking van onze fotowedstrijd!! Als u wil weten hoe móói het landschap in de Voorkempen wel is, kijk dan snel even op onze website.

Ik verwijs u nog eens graag naar de speelbossenbrochure van het regionaal landschap. Ze maakt u snel duidelijk waar u naar hartenlust kan komen spelen in de bossen van de Voorkempen.

De lente is nabij als u dit leest en dat zegt het spreekwoord: 'één zwaluw maakt die lente niet'. Daarom willen we er (terug) zoveel mogelijk in de Voorkempen!! De komende maanden staan dan ook in het teken van een nieuw project voor de huiszwaluw en boerenzwaluw. Ook u kan daarbij meehelpen!

In deze lente-editie besteden we speciale aandacht aan de bosanemoon. Deze plant kleurt de komende weken de talrijke oude bossen en kasteelparken in onze regio prachtig wit. De bosanemoon is een echte ambassadeur voor oud bos en oud bos is van zeer groot belang voor de biodiversiteit. Waarom dat zo is, leest u in deze krant of tijdens de wandeling in het Zevenbergenbos.

Tot slot hoop ik dat u mee een boompje komt planten op 22 maart. Het is dan de jaarlijkse boomplantactie van Kom op tegen Kanker.

Ik hoop van harte u daar of op één van onze andere activiteiten te kunnen ontmoeten,

Veel leesplezier!

Jos Geuens
Voorzitter
gedeputeerde voor leefmilieu

In beeld

Voorbij activiteiten

2

In de bloemetjes

De bosanemoon

2

Eén zwaluw maakt de lente niet

3

Activiteitenkalender

4

In de bloemetjes Bosanemoon

PAGINA 2

Regionaal Landschap de Voorkempen

... is een streek gekenmerkt door een zeer gevarieerd landschap met bossen, natuurgebieden, beekvalleien, heidegronden, uitgestrekte landbouwgebieden, en heel wat waardevol historisch erfgoed zoals kastelen en forten.
... is een samenwerkingsverband tussen de provincie Antwerpen, stad Antwerpen, Brasschaat, Brecht, Kalmt-hout, Kapellen, Malle, Ranst, Schilde, Schoten, Stabroek, Wijnegem, Wommelgem, Wuustwezel, Zandhoven en Zoersel, én een veertigtal verenigingen uit de sectoren natuur, landbouw, jacht, toerisme & recreatie.
... werkt aan de bescherming en het beheer van het land-schap van de Voorkempen en het vergroten van het draagvlak voor natuur- en landschapszorg.

SOORT IN DELENTE

De bosanemoon

Anemone was een nymph aan het hof van de godin Flora. Toen Zephyrus, de echtgenoot van Flora en personificatie van één van de vier winden verliefd werd op Anemone, veranderde de jaloerse Flora haar in een bloem, die zo kort zou bloeien dat het niemand zou opvallen. Maar de liefde van Zephyrus voor Anemone bleef bestaan. Wanneer de eerste lentewind haar toefluistert opent ook vandaag nog de anemoon haar bloemen.

De bosanemoon is een typische voorjaarsbloei in de loofbossen in onze streek. Ze bloeit een korte periode van maart tot mei afhankelijk van de seizoensomstandigheden. En dan is ze zeker niet zo onopvallend als in de legende. Omdat de bosanemoon zich hoofdzakelijk verspreid via wortelstokken vormt ze vaak grote tapijten in de nog kale bossen.

Dat ze zo vroeg in het voorjaar bloeien is een bewuste strategie. Samen met andere voorjaarsbloeiërs zoals slanke sleutelbloem en speenkruid bloeien ze voordat de bomen in blad staan en ze overschaduwd worden. In de voorzomer sterft de bosanemoon dan bovengronds af waarna alleen de wortelstokken overleven tot het volgende voorjaar.

©LR

IN BEELD

Prijsuitreiking fotowedstrijd Countdown 2010 18 december 2008

Wat denk jij van de Voorkempen? Met deze vraag nodigden we iedereen uit om hun beeld van deze streek in te sturen voor de fotowedstrijd Countdown 2010. 6 categorieën met typische landschappen van de Voorkempen en 40 amateurfotografen zorgden voor een bonte verzameling van prachtige foto's.

De jury had geen gemakkelijke taak, maar slaagde er uiteindelijk toch in om de winnende foto's te kiezen. Alle winnaars kan u terugvinden op www.rldevoorkempen.be

De winnende foto van Thierry Keuppens

Avondwandeling: toen de bomen nog spraken 31 oktober 2008

Een feeëriek verlichte oprijlaan, handenverwarmende vuurkorven, lekkere pompoensoep, een donkere avond, lampionnetjes aan de voet van de sprekende bomen,...
De gidsen namen de nieuwsgierigen mee in de magische wereld van de bomen. Van de geboortebom bij de Chinezen tot een griezelverhaal met tovenaars en een in stukken gehakt lijk onder een els, jong en oud genoten met

volle teugen van de vertelde verhalen. Intussen jongleerde Mr. Lumineux met diablo en brandende fakkels dat het een lieve lust was.

Na de wandelingen kon men de innerlijke mens versterken in de cafetaria. De kleuters van 'De Heuvel' hadden voor prachtige taferversiering gezorgd: konijntjes, spinnen, kabouters,... allen hielden ze stiekem onze bezoekers in het oog.

Aangepaste sfeerverlichting

Een aandachtig publiek

Monsieur Lumineux

©EM

Opennatuurdag voorjaarsbloei in het Zevenbergenbos, zondag 5 april 2009

De bloei van de bosanemonen en de slanke sleutelbloemen in Zevenbergenbos in Ranst tovert het oude parkbos om tot één van de fraaiste natuurlandschappen in de provincie Antwerpen. De werkgroep Zevenbergenbos van Natuurpunt Schijnvallei nodigt iedereen uit om kennis te maken met het 41 ha grote natuurgebied en de uitbundige voorjaarsbloei.

Op zondag 5 april 2009 is het natuurgebied vrij toegankelijk van 10 uur tot 17 uur.

Er vertrekken geleide wandelingen om 10 uur, 14 uur en 14.30 uur aan de grot op het einde van de Kasteeldreef te Ranst. Er is ook een mogelijkheid om vrij te wandelen op een bewegwijzerde route in het natuurgebied. Op verschillende plaatsen staan infoborden opgesteld met uitleg over het gevoerde beheer.

Aan het boshuisje zijn warme en koude dranken en pannenkoeken te verkrijgen ten voordele van het beheer van het natuurgebied. Er is parkeergelegenheid in de Kastanjelaan of in de Boerenkrijglaan tegenover het dienstencentrum Zevenbergen.

Info Eddy Meulemans, tel 03 485 60 11 of John Maes, 03 485 73 79.

SOORT IN DE LUCHT

Eén zwaluw maakt de lente niet

Zwaluwen zijn sinds mensenheugenis een deel van onze natuur en cultuur. Iedere lente komen de zwaluwen vanuit Afrika naar onze streken terug om te broeden. De laatste tijd gaat het aantal zwaluwen echter sterk achteruit omdat er ieder jaar meer en meer zwaluwnesten verdwijnen. Hoog tijd om de huis- en boerenzwaluw, twee zwaluwsoorten die voor hun nestplaatsen aangewezen zijn op de mens, ter hulp te komen. Met enkele eenvoudige ingrepen kunnen we veel doen voor deze bijzondere gasten.

Huiszwaluw bij nest met jongen ©YA

ZWALUWENMELDPUNT

Het Regionaal landschap wil graag een beter zicht krijgen op de zwaluwen in onze streek: waar komen ze voor en waar broeden ze?

Ken jij een broedplaats van zwaluwen of een kolonie zwaluwen in je buurt? Meld dit aan het Regionaal landschap de Voorkempen, met onderstaand meldingsformulier of via www.rldevoorkempen.be.

MELDFORMULIER ZWALUWEN

- ☐ Broedende huiszwaluwen
- ☐ Rondvliegende huiszwaluwen
- ☐ Broedende boerenzwaluwen
- ☐ Rondvliegende boerenzwaluwen
- ☐ Broedende ongekende zwaluwen
- ☐ Rondvliegende ongekende zwaluwen

GEGEVENS KOLONIE

Adres van de kolonie:.....
.....
Datum waarneming:.....
Totaal aantal bewoonde nesten/rondvliegende vogels:

Beschrijving van de nestplaats:.....
.....
Opmerking/vraag:.....

UW CONTACTGEGEVENS

Naam en voornaam:.....
.....
Adres:.....
.....
.....
Telefoon/GSM/e-mail:.....
.....

Gelieve dit formulier op te sturen naar Regionaal Landschap de Voorkempen vzw, Kasteeldreef 55, 2980 Zoersel of te faxen op het nummer 03 355 09 45.

KUNSTNESTEN, STEUNLATJES EN MODDERPLAATSEN

Voldoende modder dichtbij hun nestlocatie is noodzakelijk voor de zwaluwen om hun nesten te herstellen of nieuwe nesten bij te bouwen. Het nat houden van een modderplek in het voorjaar helpt hen dan ook stevig vooruit. Het plaatsen van een steunlatje komt de stabiliteit en dus de levensduur van de huiszwaluwnesten ten goede. Een andere mogelijkheid is het ophangen van een kunstnest.

MESTPLANKEN

Een huiszwaluwnest kan af en toe voor wat hinder zorgen doordat uitwerpselen terecht komen op de gevel, de vensterbank of het voetpad. Door het plaatsen van een eenvoudig plankje onder het nest worden uitwerpselen opgevangen.

Het succesvol toepassen van deze maatregelen vergt enige kennis en ervaring. Daarom wil het Regionaal Landschap jou hierin bijstaan. Heb je een zwaluwnest tegen je gevel hangen of heb je er in jouw dorp of wijk? Neem contact op met het Regionaal Landschap. Dan zoeken we samen met jou naar de beste oplossing. Deze maatregelen zijn echter alleen nuttig in de directe omgeving van bestaande nesten.

Huiszwaluwen verzamelen modder ©YA

HOE KAN JE EEN HUISZWALUW HELPEN?

Een huiszwaluwnest wordt opgetrokken uit honderden pakketjes modder die ze in de buurt van hun nest verzamelen. Wanneer ze veel tijd moeten investeren in het herstellen of opnieuw bouwen van hun nest leggen ze minder broedsels in een seizoen en vliegen er daardoor ook minder jongen uit.

BESTAANDE NESTEN LATEN HANGEN

De eenvoudigste en meest doeltreffende maatregel om huiszwaluwen te helpen is het laten hangen van bestaande nesten. Zwaluwnesten kunnen jaren meegaan. Jaar na jaar bezoeken zwaluwen hetzelfde nest. Door de nesten (ook in de winter) te laten hangen, kunnen zwaluwen die in het voorjaar aankomen onmiddellijk starten met broeden.

De mestplank vangt het vuil op

Kunstnest voor huiszwaluwen ©YA

BOERENZWALUW

De boerenzwaluw is een soort van het platteland. Je vindt hem in de buurt van stallen en schuren. Hier maakt hij in de donkere hoekjes en kantjes zijn nest en hier vindt hij voldoende insecten te eten. Hij verschilt van de huiszwaluw in zijn roodbruine keel en zijn diepgevorkte staart. Als hij over de weilanden scheert, valt zijn blauw-zwart verenkleed op.

De boerenzwaluw heeft zich onlosmakelijk verbonden met de boerderij. Als landbouwer ben je bij uitstek geschikt als gastheer.

Boerenzwaluw voedert zijn jongen ©LG

HOE KAN JE DE BOERENZWALUW HELPEN?

Net zoals de huiszwaluw keren boerenzwaluwen jaar na jaar terug naar hetzelfde nest. Door de nesten niet te verwijderen is er een grotere kans op een succesvol broedseizoen. Boerenzwaluwen broeden in schuren en stallen. Door rekening te houden met invliegroutes kunnen ze steeds bij hun nesten. Ook boerenzwaluwen bouwen hun nest met modder. Een modderplaats in de buurt helpt hen stevig vooruit. Probeer zo weinig mogelijk insecticiden te gebruiken op en rond het erf zodat het aanbod aan insecten ruim genoeg is.

Een koppel boerenzwaluwen op hun nest ©YA

ZWALUWEN IN NESTEN

Ook Natuurpunt telt zwaluwen. In het weekend van 30 & 31 mei organiseert Natuurpunt een grote landelijke zwaluwtelling. Ga mee op zoektocht in stal of schuur, of speur eens onder bruggen, dakgoten en inrijpoorten. Hoewel minder vanzelfsprekend dan enkele jaren geleden, vind je met wat geluk toch een nest van boerenzwaluw of huiszwaluw. Als ambassadeurs van een kwaliteitsvolle natuur, vertellen zwaluwen veel over de natuur in jouw omgeving. Tel je mee, dan breng je niet alleen de zwaluwen in kaart, je geeft Natuurpunt ineens ook nuttige informatie om zwaluwen beter te beschermen.

Wil je meedoen aan de zwaluwentelling? De brochure 'Zwaluwen in nesten' toont je hoe zwaluwnesten te tellen en geeft bovendien heel wat tips voor een meer zwaluwvriendelijke buurt. www.natuurpunt.be/zwaluwen

Activiteitenoverzicht

BOERDERIJ IN ANTWERPEN 15 mei 2009

Groene Kring, een beweging van jonge land- en tuinbouwers, organiseert voor de achtste maal 'Boerderij in de Stad'. Op deze dag wordt er een levens-echte boerderij in het hartje van de stad geplaatst. Land- en tuinbouw is een onontbeerlijk deel van ons dagelijks leven en staat niet alleen in voor de productie van voedsel, maar ook taken zoals landschapsonderhoud, zorgverlening, plattelandstoerisme en recreatie zijn aspecten waar land- en tuinbouwers ruime aandacht aan besteden. De boerderij staat dit jaar op het Astridplein in Antwerpen op vrijdag 15 mei. Iedereen is er welkom tussen 8.30u en 16u. Bezoekers krijgen van de hoeveproducenten iets aangeboden recht van het veld! **Meer info via www.rldevoorkempen.be**

BOOMPJESWEEKEND 22 maart 2009

Het Antwerpse 'Kom op tegen Kanker-bos' wordt in 2009 aangeplant op een terrein van het Agentschap Natuur en Bos aan het Zoerselbos. Dit gaat gepaard met een boomplanthappening op 22 maart 2009. Kom met de groene halte tot aan het Zoerselbos. Het belooft een groots feest te worden met animatie, BV's, bossprookjes, wandelingen, ... en vooral veel boompjes! Je kan zelf je boompje bijdragen door op voorhand een boompje te kopen ten voordele van Kom op tegen Kanker. Voor 7 EURO koop je op het gemeentehuis van Zoersel of Zandhoven een pakketje met een kaarsje, een bonnetje voor de grabbelton op de planthappening en een naamlabel om aan elke boom te hangen. **Meer info via www.tegenkanker.be/boompjesweekend**

GVA-FORTENGORDEL PROVINCIE Antwerpen 17 mei 2009

In het kader van 2009 "150 jaar Brialmont" staan er tal van evenementen op stapel, op cultureel, historisch, wetenschappelijk en ook op sportief vlak. De provinciale sportdienst organiseert het sportief evenement 'GVA-fortengordel provincie Antwerpen' op zondag 17 mei 2009. Die dag wordt de binnenste fortengordel m.n. de forten van Wommelgem, Borsbeek, Mortsel, Edegem, Wilrijk, Wilrijk en Hoboken in het daglicht gesteld.

Meer info via www.fortengordel.be

ZOMERPICKNICK BLOEMEN - BIJEN - HONING 9 augustus 2009

Deze zomer zetten we de bloemen en de bijen in... de bloemetjes. Het Schildehof in Schilde vormt dan het decor voor een gezellige picknick, ontdekkingstochten, knutselactiviteiten, een info- en streekmarkt en een gezellig café. Ontdek samen met ons de wondere wereld van de bijen en waarom ze zo belangrijk zijn voor onze natuur.

Samen met heel wat verenigingen die actief zijn rond bloemen en bijen nodigen we je uit op 9 augustus. Noteer het alvast in je agenda, want het wordt een echt feest! **Meer info via www.rldevoorkempen.be**

STUDIEDAG TRAGE WEGEN IN 'T GROEN 28 april 2009

Een wegberm met sprinkhanen, een haag met sleedoornpage, kleine landschapselementen bieden voor tal van soorten een laatste toevluchtsoord. Heel wat van die kleine landschapselementen vind je terug langs trage wegen. De jongste jaren nam de aandacht voor trage wegen enorm toe. Heel wat trage wegen krijgen een opknapbeurt, nieuwe wegen worden aangelegd. Goed voor onze natuur dus?

Door het toenemende gebruik van wegen in het buitengebied, stijgt ook de vraag naar betere fietsinfrastructuur. Comforteisen duiken op, met als gevolg dat onze laatste onverharde wegen overgoten worden door een laag asfalt, met alle gevolgen voor fauna en flora.

Samen met Trage Wegen vzw, Natuurpunt vzw en INBO organiseren we een studiedag waarbij we ingaan op de ecologische waarden op en langs trage wegen.

Het programma start om 9u en eindigt rond 16u30.

Volgende thema's komen aan bod:

- Wat gebeurt er op wetenschappelijk vlak?
- Natuurwaarde van trage wegen
- Praktijkvoorbeelden
- 7 workshops waaronder wandelingen op Brechtse Heide en verschillende discussiegroepen.

Praktisch:

Dinsdag 28 april, van 9u00 tot 16u30

Locatie: gemeentehuis Zoersel, Handelslei 167, 2980 Zoersel

Inschrijven en meer info via: www.rldevoorkempen.be

KALENDER

	Zondag 22 maart	Boompjesweekend Zoerselbos vanaf 10u00 tot 16u00
	Zondag 5 april	Voorjaarsbloei in het Zevenbergenbos Praktische info: zie pagina 2
	Dinsdag 28 april	Studiedag Trage wegen in 't groen Cultuurkapel Bethaniën Handelslei 167, Zoersel
	Vrijdag 15 mei	Boerderij in de Stad Astridplein, Antwerpen
	Zondag 17 mei	GVA-Fortengordel Provincie Antwerpen
	Zondag 31 mei	Dag van het Park, verschillende locaties in de Voorkempen
	Zondag 9 augustus	Zomerpicknick: Bloemen, bijen en honig Park Schildehof, vanaf 11u00 tot 17u00

COLOFON

Deze landschapskrant is een uitgave van het Regionaal Landschap de Voorkempen vzw en wordt tweemaal per jaar gratis verspreid op 162.000 exemplaren.

Regionaal Landschap de Voorkempen vzw
Kasteeldreef 55
2980 Zoersel
info@rldevoorkempen.be
www.rldevoorkempen.be

Team

Leen Gielis
Thomas Impens
Maarten Pluym
Stijn Leestmans

Foto's

Cover: Bosanemoon in het Zevenbergenbos, Eddy Meulemans
p2: Eddy Meulemans (bosanemoon), Lode Rubberecht (bosanemoon), RLdeVoorkempen (in beeld)
p3: Vilda Yves Adams (huiszwaluw - nest, huiszwaluw - modder, kunstnest, boerenzwaluw - nest), Vilda Ludo Goossens (boerenzwaluw - jongen), RLSD Peter Claus (mestplank)
p4: Groene Kring (boerderij in de stad), Kom op Tegen Kanker (boompjesweekend), RLdeVoorkempen (andere foto's)

Redactie

Regionaal Landschap de Voorkempen vzw

Lay-out

Regionaal Landschap de Voorkempen vzw

Druk

Gedrukt op FSC gecertificeerd papier
www.antilope.com